

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Klimaat

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum 28 mei 2019
Betreft Rapport Navigant – EU-langetermijnstrategie klimaat

Ons kenmerk

DGKE-K / 19103155

Bijlagen

3

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik u het rapport *Appreciation document of the EU 2050 long-term strategy* toe. Dit betreft een onderzoek dat Navigant op mijn verzoek heeft verricht, ten aanzien van het voorstel van de Europese Commissie voor een EU-langetermijnstrategie voor klimaat.

Op 28 november jl. publiceerde de Europese Commissie een Europese strategische langetermijnvisie voor een klimaatneutrale economie in 2050 ("*A Clean Planet for all*"). Daarover heeft u eind januari jl. een BNC-fiche ontvangen.¹ In deze strategie presenteert de Commissie acht verschillende scenario's voor 2050, waarvan er twee op klimaatneutraliteit zijn gericht. Volgens de Commissie zijn alleen deze *net zero* strategieën consistent met het streven in het Parijsakkoord om de wereldwijd gemiddelde temperatuurstijging beperkt te houden tot 1.5°C. Het kabinet heeft reeds steun uitgesproken voor de ambitie van de Commissie voor een klimaatneutrale Unie in 2050. Dit doel past bij de Nederlandse inzet om het huidige 2030-doel voor de EU van ten minste 40% te zijner tijd op te hogen naar 55%.² Momenteel bestaat bij veel lidstaten echter nog weerstand tegen het ophogen van de 2030-doelstelling.

In de loop van dit jaar moet de EU, mede op basis van deze mededeling, tot overeenstemming komen over een ambitieus klimaatdoel voor 2050. Om deze discussie gedegen voorbereid te kunnen voeren, heb ik een appreciatie van de Commissiemededeling en onderliggende analyse laten uitvoeren door Navigant. Navigant heeft in het bijzonder gekeken naar door de Commissie gemaakte aannames, de gebruikte scenario's en de onderbouwing daarvan.

Uit het rapport blijkt onder meer dat:

- De EU-langetermijnstrategie methodologisch gedegen in elkaar steekt. De onderliggende aannames zijn goed te verdedigen en hiervoor is gebruikgemaakt van de best beschikbare modellen en de meest recente wetenschappelijke literatuur. Bij enkele elementen plaatst Navigant kritische noten, bijvoorbeeld omtrent (transparantie t.a.v.) de gebruikte discontovoeten (*discount rates*). De keuze van de Commissie voor vrij hoge discontovoeten – die beïnvloeden wat de

¹ Kamerstuk 22 112, nr. 2757.

² Kamerstuk 31793, nr. 186.

financiële langetermijneffecten van investeringen in bepaalde technologieën zijn – is wat Navigant betreft conservatief te noemen. Navigant noemt hierbij met name opties rondom energie-efficiëntie voor huishoudens, die door de in de langetermijnstrategie toegepaste discontovoeten minder rendabel worden ingeschat.

- Navigant acht de klimaatneutrale scenario's voor 2050 haalbaar. Daarbij omschrijft het Navigant-rapport de verwachte effecten van en onzekerheden rondom de zeven strategische bouwstenen. De meeste onzekerheden ziet Navigant omtrent de ontwikkeling van een *smart* netwerkinfrastructuur en interconnectie, de circulaire economie als een cruciale randvoorwaarde voor broeikasgasneutraliteit en de wijze waarop een aandeel duurzame energie groter dan 70% in het energienetwerk kan worden geïntegreerd.
- De EU-langetermijnstrategie is grofweg in lijn met het huidige Nederlandse klimaatbeleid en het ontwerpklimaatakkoord. Bovendien biedt deze strategie verscheidene economische kansen, o.a. op het gebied van wind op zee, circulaire economie en waterstof. Navigant heeft een overzichtelijke vergelijking tussen het Nederlandse klimaatbeleid en de EU-langetermijnstrategie toegevoegd (annex D). Tegelijkertijd wijst Navigant erop dat een strategie van voorop lopen het risico van een verslechtering van de concurrentiepositie van met name de energie-intensieve industrie met zich mee kan brengen. Dit kan gepaard gaan met de verschuiving van productie en investeringen naar andere delen van de wereld en daarmee met CO₂-weglek. Deze risico's kunnen worden gemitigeerd met gerichte inzet en verstandige vormgeving van beleidsinstrumenten.
- De Commissie gaat in de huidige scenario's alleen uit van nieuw beleid na 2030. Verder blijft de Commissie in de lange termijn klimaatstrategie bewust weg van tussendoelen voor 2030 en 2040. Navigant laat zien dat ambitieuzere vroegtijdige actie een meer kosteneffectief pad naar klimaatneutraliteit in 2050 betekent. Dit biedt steun voor de inzet van het kabinet voor het verhogen van het EU 2030-doel naar 55% emissiereductie.
- Het volgen van een minder ambitieus reductiepad dan gepresenteerd in EU langetermijnstrategie, kan de haalbaarheid van klimaatneutraliteit in 2050 in gevaar brengen. Bovendien hebben minder ambitieuze tussendoelen tot effect dat er een hogere cumulatieve emissie plaatsvindt, die later moet worden gecompenseerd. Ook is latere actie uiteindelijk duurder dan vroegtijdige emissiereductie.

Voorts bevat het rapport per sector een samenvatting van de belangrijkste elementen van de Commissie-analyse bij de langetermijnstrategie, inclusief een appreciatie van deze informatie door Navigant.

De conclusies van het Navigant-rapport ondersteunen de kabinetsinzet op klimaatbeleid. Ik zal dit rapport benutten in het verdere Europese proces rondom de langetermijnstrategie voor klimaat.

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Directie Klimaat

Daartoe zal dit rapport onder meer worden gedeeld met de Europese Commissie en de kopgroep landen: Denemarken, Finland, Frankrijk, Luxemburg, Portugal, Slovenië, Spanje en Zweden.

Ons kenmerk
DGKE-K / 19103155

Eric Wiebes
Minister van Economische Zaken en Klimaat